

דף ק"ה

פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו

שאל רבי אלעזר, מה הדין בפרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו? והגמרא הבינה

שהשאלה היתה לענין טומאת הבגדים של אלו שהוציאו. האם כיון שהפרים והשעירים יצאו מהעזרה בגדיהם של הנושאים נטמאו. או שכיון שהפרים והשעירים חזרו, כמו שלא יצאו, ובגדיהם טהורים.¹⁶⁴³ אמר רבי אבא בר ממל, יש ראייה ממה ששנינו במשנה, היו סובלין אותן במוטות, הראשונים יצאו חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו, הראשונים שיצאו חוץ לחומת העזרה מטמאין בגדים, והאחרונים אין מטמאין בגדים עד שיצאו. ואם נאמר שכיון שהפרים והשעירים יצאו מחוץ לעזרה הבגדים של המתעסקים נטמאו, מדוע לא יטמאו הבגדים של אלו שלא יצאו, הרי יציאה כתובה לענין טומאת בגדים בפרים "יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וגו'" ¹⁶⁴⁴? אמר רבא¹⁶⁴⁵, אין מכאן ראייה. שהרי כדי שהמתעסק בשריפה יטמא כתוב בו: "וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹא אֶל הַמִּחֲנֶה". והרי זה לא שייך במי שלא יצא מן העזרה.

והשאלה היתה כשנשאו במקלות הנושאים תלויה ביציאתם מהעזרה, מה היתה השאלה של רבי אלעזר, הרי כיון שהטומאה תלויה ביציאת הנושאים עצמם¹⁶⁴⁶, אי אפשר לומר שהחזרה של הבהמה תבטל את הטומאה של נושאייה? עונה הגמרא, שצריך לומר שהשאלה היתה כשאחרי שהחזירו את הפר לעזרה באו אחרים שעמדו מחוץ לעזרה ואחזו את הפר במקלות והוציאו אותו. והשאלה היא האם כיון שכל העוסקים יצאו מחוץ לעזרה מטמאים בגדים, מפני שיציאתו של הפר לא התבטלה על ידי החזרה. או שכיון שהפר חזר לפנים אינם מטמאים עד שהפר יצא מחוץ לעזרה.

¹⁶⁴³ תוס' הקשו על רש"י שפירש שהשאלה היתה לענין טומאת בגדים של אלו שהוציאו האם מוחיצות העזרה הם מקום טהרה? הרי כיון שנטמאו מי יטהרם. ונראה לפרש שהספק היה שמא הנוגע בפנים טמא כיון שיצאו בחוץ אע"ג שחזרו. ואמרו שהספק היה בעומד בחוץ ואחזו במקלות להוציאם לאחר שיחזרו. תוס'.

¹⁶⁴⁴ ומכאן לומדים בע"ב שכיון שיצא הפר חוץ למחנה אחת מטמא בגדים, ואע"פ שהאנשים לא יצאו נטמאו. אלא לא משום שאומר שאם חזרו חזרו, וכל שכן אלו שמוחזרים ועומדים שהרי לא יצאו. רש"י.

¹⁶⁴⁵ רש"י מגיה רבא במקום רבינא וכן בדקדוקי סופרים וכן מגיה הב"ה.

¹⁶⁴⁶ ואם החזירו ואחרים באו להוציאם אפי' אם הם נחשבים מוציאים, האחרונים לא מטמאים עד שיצאו שהרי לא קוראים בהם "ואחר יבא". רש"י.

פרים פרה ושעיר המשתלח לגבי
טומאת בגדים אוכל' ומשק'

תנו רבנן, רבי מאיר אומר, השורף את הפרים
הנשרפים ופרה אדומה, והמשלח את השעיר

המשתלח, והמוציא את הפרים הנשרפים, כולם מטמאים בגדים¹⁶⁴⁷. והם
עצמם אינם מטמאים בגדים, אבל מטמאים אוכלים ומשקים. וחכמים
אומרים, השורף פרה ופרים מטמאים אוכלים ומשקים, ושעיר המשתלח
אינו מטמא, שהוא חי והחי אינו מטמא אוכלים ומשקים. שואלת
הגמרא, לפי רבי מאיר מובן שאף שעיר המשתלח מטמא חי שלא כשאר
בעלי חיים אינם מטמאים בחייהם, כיון שהוא סובר כמו התנא דבי רבי
ישמעאל. ששנינו, נאמר: "וְכִי יִפֹּל מִנֶּבֶלְתָּם עַל כָּל זָרַע וְזֶרַע וכו'",
מכאן שצריכים הכשר בשביל לקבל טומאה, רק דברים הדומים לזרעים
שאינן סופם ליטמא טומאה חמורה, כלומר אדם ובגדים. אבל נבלת עוף
טהור שסופה לטמא טומא חמורה, מטמאה בלא הכשר. וממילא פרה
ופרים ושעיר שסופם לטמא טומאה חמורה הבגדים של המתעסקים
בהם, אינם צריכין הכשר, ולכן הם מטמאים מחיים. אבל לחכמים קשה,
אם סוברים כמו התנא דבי רבי ישמעאל אפילו שעיר המשתלח יטמא
אוכלים ומשקים. ואם אינם סוברים כתנא דבי רבי ישמעאל מניין הם
לומדים שפרה ופרים מטמאים אוכלים ומשקים¹⁶⁴⁸?

בע"ח אינם מטמאים אוכלים
ומשקים

כשרב דימי בא מארץ ישראל אמר, שכך
אמרו בארץ ישראל, כוונת הברייתא דבי רבי

ישמעאל שאומרת שכל שאין סופו לטמא טומאה חמורה כאב הטומאה
צריכים הכשר, היא שצריכים הכשר טומאה ממקום אחר, שיגע בשרץ
או בנבילה ולא שיטמא מאיליו. אבל מי שסופו לטמא טומאה חמורה
לא צריך לגעת בטומאה אלא הוא מטמא טומאת אוכלים מאיליו, כמו
פרה ופרים שמתמאים טומאת אוכלים. אבל גם מי שסופו לטמא טומאה
חמורה צריך שיהיו ראויים לקבל טומאה. ובעלי חיים שאינם ראויים
לקבל טומאה אינם מטמאים אוכלים ומשקים.

הסתפק רבי אלעזר, האם פרים ושעירים הנשרפים מטמאים אוכלים

¹⁶⁴⁷ בפרה הדבר כתוב במפורש בתורה. פר כהן משיח ופר העדה נלמדים לעיל (דף פ"ג) מחטאת חטאת, ובפר
יוה"כ הדבר כתוב במפורש בתורה.

¹⁶⁴⁸ הרי הם טהורים ולא נאמרה בהן טומאה אלא למתעסקים בהם. רש"י.

ומשקים בפנים כבחוץ. האם כיון שעדיין אינם מטמאים טומאה חמורה, אינם מטמאים טומאה קלה. או שכיון שסופם לטמא טומאה חמורה כשיצאו הם מטמאים אוכלים ומשקים. האם מחוסר יציאה הוא כמחוסר מעשה או לא?¹⁶⁴⁹ ואחרי שרבי אלעזר הסתפק בדבר הוא פשט שמחוסר יציאה הוא כמחוסר מעשה.

שאל רבי אבא בר שמואל את רבי חייא רחב"א א' שנבלת עוף טהור מטמאה בכזית מחוסר קריבה אינו כמחוסר מעשה
בר אבא, האם לרבי מאיר¹⁶⁵⁰ נבלת עוף טהור, שמטמאה טומאה חמורה בבית הבליעה בכזית, מטמאה אוכלים ומשקים בכזית? אם היא מונחת על הארץ פשוט שאינה מטמאה בכזית, מפני שהכח של נבלת עוף טהור לטמא בכזית הוא מפני שסופו לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה. והרי לא הגיעה עדיין לא הגיעה למצב שתטמא בסוף טומאה חמורה, שמא לא תיכנס לבית הבליעה לעולם. ואם האדם מחזיקה בפיו פשוט שאם היו בפיו אוכלים ומשקים היא מטמאה בכזית. והספק הוא כשהאדם אוחזה בידו, האם מחוסר קריבה הוא כמחוסר מעשה או לא?¹⁶⁵¹ אמר לו רבי חייא בר אבא, שמחוסר קריבה אינו כמחוסר מעשה.

שאל אותו רבי אבא בר שמואל ממה ששנינו במשנה בטהרות, שלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור, וזה אחד מהן, צריכה מחשבה, לקבל טומאה במגע¹⁶⁵². ונטמאת מאליה בלא הכשר הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה¹⁶⁵³. ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה. ולכאורה המשנה נשנתה כרבי מאיר ושנינו שהיא מטמאה אוכלים בכביצה ולא בכזית?¹⁶⁵⁴

1649 תוס' שואלים אם הם מטמאים בפנים אם כן יטמאו את האימורים. ויש לומר שהדבר פשוט שמחוסר חתיכה הוא כמחוסר מעשה. תוס'.

1650 לחכמים אין ספק מפני שלחכמים שעיר המשתלח אינו מטמא אוכלים מכיון שבעלי חיים אינם מקבלים טומאה גם אם סופם לטמא טומאה חמורה. וכזית נבלת עוף טהור אינה מטמאה אלא אלא בבית הבליעה, אבל לענין מגע אין בכזית שיעור. אבל לרבי מאיר שאמר כל שסופו לטמא טומאה חמורה ואין צריך שתהיה ראויה לטומאה האם תטמא בכזית מאליה. רש"י.

1651 רש"י אינו גורס (בתר דבעיא הדר פשטה)

1652 להצטרף פחות מכזית ממנה להשלים פחות מכביצה אוכלים לקבל טומאת אוכלין במגע. רש"י.

1653 לא למים ולא למגע שרץ.

1654 רש"י פ' שממה ששנינו צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר מוכח שמדובר באוחז בידיו. שאם במונחת על הקרקע מדוע א"צ הכשר, ואם אוחזה בפיו צדוע צריכה מחשבה, אין לך מחשבה גדולה מזו. ושנינו שמטמאה בכביצה אבל לא בכזית. תוס' הקשו הרי כיון שיש בו כביצה אע"ג שמונח על הקרקע מטמא בלא הכשר משום שסופו לטמא טומאה חמורה. ואינו דומה למחוסר יציאה שבפנים אינו ראוי כלל לטמא. ונראה לפרש שמשמע שמדובר באוחז בידו משום שאז יש חידוש שצריכים כביצה. אבל במונח על הקרקע פשוט שצריך כביצה. (נפ')

עונה הגמרא, שהמשנה היא כחכמים ולא כרבי מאיר.

שחיתתה ומליקתה מטה' מטומאתה רישא
וסיפא כרבי מאיר ומציעתא כחכמים. שואלת הגמרא, הרי שנינו ברישא,
צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר. וכמו

שהרישא כרבי מאיר גם הסיפא כרבי מאיר¹⁶⁵⁵? דוחה הגמרא, אפשר
לומר שהרישא היא דברי רבי מאיר והסיפא היא דברי חכמים. ושואלת
הגמרא, הרי בחלק האחרון של המשנה שנינו ששחיתתה ומליקתה
מטהרת את טריפתה מטומאתה. ורבי מאיר הוא שאומר בפרק חטאת
העוף שאם שחט עוף או מלך קרבן עוף ונמצא טריפה אינו מטמא בבית
הבליעה. האם נאמר שהרישא והסיפא כרבי מאיר ומציעתא כחכמים!?.
ואומרת הגמרא כן, רישא וסיפא כרבי מאיר ומציעתא כחכמים.

אמר רב המנונא לרבי זירא, לא תשב על רגליך עד שתפרש לי האם
לרבי מאיר נבלת עוף טהור מטמאה אוכלים בכזית. האם מונים בו
ראשון ושני, והאוכל שהנבלה נגעה בו נעשה ראשון ואם יגע באוכל
אחר הוא נעשה שני. או שלא מונים בו ראשון ושני והאוכל שנגעה בו
נעשה שני?. ורבי זירא אמר לו שבכל מקום שדבר טמא מטמא אדם
במגע, מונים בו ראשון ושני, כמו בשרץ שמטמא אדם במגע ומנין
ראשון ושני כתוב בו. ובדבר שאינו מטמא אדם במגע, לא מונים בו
ראשון ושני. וכיון שנבלת עוף טהור מטמאה אדם רק באכילה בבית
הבליעה ולא במגע, אינה עושה ראשון ושני.

רבי זירא שאל את רבי אמי בר חייא, ויש
אומרים את רבי אבין בר כהנא על מה ששנינו

חיבורי אוכלים ע"י משקים חיבור
לטומאה קלה ולא לחמורה

שחיבורי אוכלים על ידי משקים הם חיבור לטומאה קלה. ואם יש חצי
זית נבלה וחצי זית נבלה שמשקה טופח נוגע בשניהם הוא מחברם לטמא
אוכלים ומשקים שנוגעים באחד מהחצאים¹⁶⁵⁶. ואינם חיבור לטומאה
חמורה, לטמא אדם וכלים. האם מונים בו ראשון ושני, או לא?. ואמר לו

הקונטרס יש לישב כמו שפירשתי לעיל בהגהה וכן עיקר. תוס'.

1655 תוס' כתבו שהיה אפשר לומר וליטעמין הרי שנינו במציעתא האוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים,
שלא כרבי מאיר שאומר בפרק גיד הנשה שאינו נוהג אלא בטהורה. תוס'.

1656 רש"י פירש חצי זית נבלה מכאן וחצי זית נבלה מכאן ומשקה טופח באמצע ונוגע בשניהן מחברן לטמא
אוכלין ומשקין הנוגעין באחד מן החצאין האלו ואין חיבור לטומאה חמורה לטמא אדם וכלים וטעמא לא ידענא.
ומק תוס' שדבר תימה הוא לומר שמשקין מחברים אוכלים לקבל טומאה ולטמא אחרים שאפילו עור אין מצרפו.
ומ"מ מביא ראייה ממסכת טהרות כרש"י.

שכל דבר שמטמא אדם מונים בו ראשון ושני, ובדבר שאינו מטמא אדם לא מונים בו ראשון ושני.

למדנו במשנה, שהנושאים את הפרים והשעירים הנשרפים נטמאים מיד כשהם יוצאים מהעזרה, ולא אחרי שיצאו מג' מחנות. תנו רבנן, בפר כהן משיח ובפר העלם דבר, הכתוב אומר ששריפתם היא מחוץ לשלשה מחנות. ומדוע בפר ושעיר של יום הכיפורים הכתוב אומר "יוציא אֶל מחוץ למִחֲנֶה" ששריפתם היא מחוץ למחנה אחד? אלא באה התורה לומר שכיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמא בגדים.

ומביאה הגמרא שלומדים שפר כהן משיח ופר העלם דבר נשרפים מחוץ לג' מחנות, מדתנו רבנן, נאמר: "וְהוֹצִיָא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה וכו'" לומר ששורפים את פר כהן משיח מחוץ לג' מחנות. או אינו אלא מחוץ למחנה אחד? נאמר בפר העלם דבר: "וְהוֹצִיָא אֶת הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ וכו'", ומדוע כתבה התורה שיוצא מחוץ למחנה, הרי כבר נאמר בו "וְשָׂרַף אֹתוֹ כִּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת הַפָּר הָרִאשׁוֹן", ובפר כהן משיח נאמר שהוא נשרף מחוץ למחנה? אלא ליתן לו מחנה שני, להוציאו לשריפה מחוץ למחנה נוסף. ובהוצאת דשן המזבח נאמר: "וְהוֹצִיָא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה". והרי לומדים שמוציאים את הדשן מחוץ למחנה מהכתוב בפרים הנשרפים: "עַל שִׁפְףֵי הַדָּשָׁן וְשָׂרַף", ליתן לו מחנה שלישית.

הגמרא הביאה, שלחכמים לומדים מהכתוב בפר ושעיר של יום הכיפורים "יוציא

לר"ש לומדים ששריפת פר ושעיר למזרח מפרה

אֶל מִחוּץ לַמִּחֲנֶה" ללמד העוסקים מטמאין כשיצאו ממחנה אחד. כעת ואומרת הגמרא, שרבי שמעון החולק על חכמים במשנה וסובר שאין נטמאים עד שיוצת האור ברובו, לומד מהכתוב את מה ששנינו בברייתא, רבי אליעזר אומר, בשחיטת פרה ובפר יום הכיפורים נאמר "חוץ למִחֲנֶה", ללמוד בגזירה שווה זה מזה ששניהם נעשים מחוץ לג' מחנות¹⁶⁵⁷, ושניהם נעשים למזרח של ירושלים. ואומרת הגמרא,

1657 תוס' שואלים הרי לומדים ג' מחנות בפר יו"כ מהיקש לפר זה פר יום הכיפורים (דף לט.). והרי יש ספק אם דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בג' או לא. ואפי' נאמר שנלמד מהריבוי של חטאת (לעיל פג.) הרי הוא היקש!?, ושואל היא גז"ש. ויש לפרש שפרה היא קדשי בדק הבית. ולפ"ז מיושב מה שלומדים בגז"ש שנשרף למזרח של ירושלים אע"ג ששריפת פרה נלמדת מהזאתה לקמן (דף קי"ג.) תוס'.

שלחכמים שורפים את החטאות הנשרפות בצפון ירושלים. כמו ששנינו
בברייתא ששורפים את החטאות הנשרפות לצפונה של ירושלים,
שכל מעשה חטאת בצפון, חוץ לשלש מחנות. רבי יוסי הגלילי אומר,
נשרפים בבית הדשן, צריך שיקדים לתת שם דשן של המזבח כדי שיהיה
נקרא מקום שפך הדשן.

אמר רבא, התנא שחולק על רבי יוסי
הגלילי הוא רבי אליעזר בן יעקב. ששנינו
בברייתא, לומדים מהכתוב "עַל שִׁפְךָ הַדָּשָׁן וְשָׂרְף", שיהיה שם דשן.
צריך שיקדים לתת שם דשן של המזבח כדי שיהיה נקרא מקום שפך
הדשן. רבי אליעזר בן יעקב אומר שיהא במדרון שדשנו משתפך. אמר
לו אב"י שאין מכאן ראייה שרבי אליעזר בן יעקב חולק על רבי יוסי
הגלילי אם צריכים להקדים לתת שם דשן, אלא מחלוקתם אם צריכים
שיהיה מקום מדרון או לא.

"אתם" ולא משנעשו אפר רש"א ולא
כשניתך הבשר
תנו רבנן, השורף מטמא בגדים, ולא המצית
את האור מטמא בגדים¹⁶⁵⁸, ולא המסדר את
המערכה מטמא בגדים. ואיזהו השורף, המסייע בשעת שריפה. יכול
אף משנעשו אפר מטמא בגדים? תלמוד לומר "וְהִשָּׂרְף אֹתָם וכו'", הם
מטמאים בגדים, ולאחר שנעשים אפר אין מטמאים בגדים. רבי שמעון
אומר "אֹתָם" מטמאים בגדים, ניתך הבשר אין מטמאים בגדים. ואמר
רבא, ההבדל בין התנא קמא לרבי שמעון הוא כשחרך את בשר הפר
והשעיר והבשר ניתך, אבל לא נעשה אפר.

הדרן עלך פרק 'טבול יום'.

¹⁶⁵⁸ השורף מטמא בגדים המתעסק בשריפת החטאות כגון המסייע בשעת שריפה ולא המצית את האור. והתנא
סובר כרבי שמעון שאומר שאין מטמאים בגדים עד שיוצת בהן האור. רש"י.